

Předsednictví ČR v Radě EU: vzdělávání a odborná příprava

Předsednictví v Radě EU v 1. pololetí roku 2009 staví před ČR nelehký úkol – zvládnout projednání několika zásadních dokumentů a současně naplnit očekávání členských států i sociálních partnerů v EU vyplývající z priority vyhlášené pro české předsednictví – partnerství vzdělávacích institucí a zaměstnavatelů. Vzdělávání a odborná příprava tak budou zřejmě jednou z oblastí, kde české předsednictví může znamenat významný krok kupředu.

Vznik priorit – kolik a které?

★ Při definování priorit pro české předsednictví v oblasti vzdělávání a odborné přípravy vycházela ČR z několika hlavních aspektů:

- ★ jaká bude v 1. pololetí 2009 situace v EU (tzn. zohlednit otázky jako volby do Evropského parlamentu, předpoklad vyhlášení roku 2009 Evropským rokem tvořivosti a inovací atd.),
- ★ která agenda bude Evropskou komisí navrhována a členskými zeměmi diskutována,
- ★ nutnost provázání priorit v oblasti vzdělávání s celkovými národními prioritami a mottem Evropa bez bariér,
- ★ propojení priorit s hlavními cíli Lisabonské strategie a jejím možným budoucím vývojem.

a jedna je čistě „předsednickým“ tématem. Níže jsou tyto priority detailněji vysvětleny a popsány.

★ Co je však nutné zdůraznit už na začátku, je strategický směr předsednictví ve vzdělávací oblasti: již od počátku byly priority, cíle i jednotlivé akce předsednictví koncipovány pro takové předsednictví, které „netlačí“ členské státy k přijetí vlastních témat; předsednictví, které je otevřeno názorům všech členských zemí, agendu je připraveno směřovat konsenzuálně – s ohledem na priority či naopak potíže všech členských zemí. Klíčovými slovy tedy jsou: *otevřenost vůči všem názorům, důraz na konsenzus a transparentnost* – a to zejména jako protipól vůči silovému prosazování vlastních přístupů a témat.

★ V neposlední řadě je důležité uvést, že ČR od počátku spolupracovala s Fran-

Priorita první – kudy dále v evropské spolupráci aneb vize pro další desetiletí

★ V návaznosti na řadu předcházejících diskusí, které byly zahájeny již během finského předsednictví v roce 2006, se bude české předsednictví přednostně zabývat aktualizací strategického rámce evropské spolupráce ve vzdělávání a odborné přípravě po roce 2010. Tento rámec by tak měl navázat na aktuální program „Vzdělávání a odborná příprava 2010“ a stanovit cíle a nástroje budoucích aktivit – to vše s ohledem na nutnost reflexe aktuálních celosvětových trendů a výzev, kdy finanční krize je zřejmě nejvíce diskutovanou oblastí.

★ Za strategické považujeme načasování přípravy tohoto rámce, neboť předchází samotná jednání o „post-lisabonském“ vývoji a poskytuje tak možnost připravit se na tyto

EU2009.CZ

★ Současně byl důraz kladen na to, abychom své síly nerozštěpili do velkého množství oblastí, ale naopak – abychom vybrali skutečně prioritní témata a na jejich naplnění se soustředili.

★ Tak vznikly zhruba dva roky před začátkem předsednictví tři priority pro oblast vzdělávání a odborné přípravy, přičemž dvě z nich přímo reflektují agendu, která byla pro dobu českého předsednictví plánována,

cíí a Švédskem v rámci tzv. Tria, které navázalo na předcházející trojici Německa, Portugalska a Slovinska a na podzim minulého roku předložilo společný program tří předsednictví. Jak bude tato spolupráce fungovat a zda skutečně půjde o strategické partnerství, lze vyhodnotit až na konci příštího roku, tj. v závěru švédského předsednictví.

strategické debaty a zajistit tak adekvátní pozici pro vzdělávání, přirozeně zejména s ohledem na alokaci finančních prostředků.

★ Samozřejmým cílem všech členských zemí je, aby tento rámec zajistil rozvoj vzdělávání a odborné přípravy v Evropě tak, aby naplnil očekávání všech aktérů (žáků, studentů, zaměstnavatelů i rodičů) a aktivně přispíval k rozvoji lidského potenciálu

→

Evropy. S ohledem na sdělení Komise a v návaznosti na pracovní program Vzdělávání a odborná příprava 2010 by měl nový strategický rámec vytyčit dlouhodobé cíle evropské spolupráce v další dekádě, včetně stanovení referenčních úrovní, které s těmito cíli souvisejí.

★ České předsednictví si jako svou prioritu vytyčilo nalezení konsenzu mezi členskými státy tak, aby se ztotožnily s přijatými závěry a prioritně implementovaly očekávané cíle. Pod slovem implementace ČR spatřuje i nutnost spolupráce se všemi zainteresovanými partnery, s ohledem na dále zmíněnou prioritu pak zejména se zaměstnavateli.

★ Mezi iniciativami, které se v novém strategickém rámci bezesporu objeví, lze uvést především reflexi zelené knihy Evropské komise ke vzdělávání migrantů, důraz na podporu mobility a rovněž na implementaci dosud schválených či diskutovaných společných nástrojů – zejména evropského systému kreditů pro odborné vzdělávání (ECVET) a evropského rámce pro zajištění kvality v odborném vzdělávání (EQARF). Obě posledně uvedené aktivity budou projednávány i během českého předsednictví, každopádně zřejmě hlavní roli v jejich přijetí sehrává francouzské předsednictví, na jehož pokroky ČR naváže.

Priorita druhá - partnerství mezi školami a zaměstnavateli

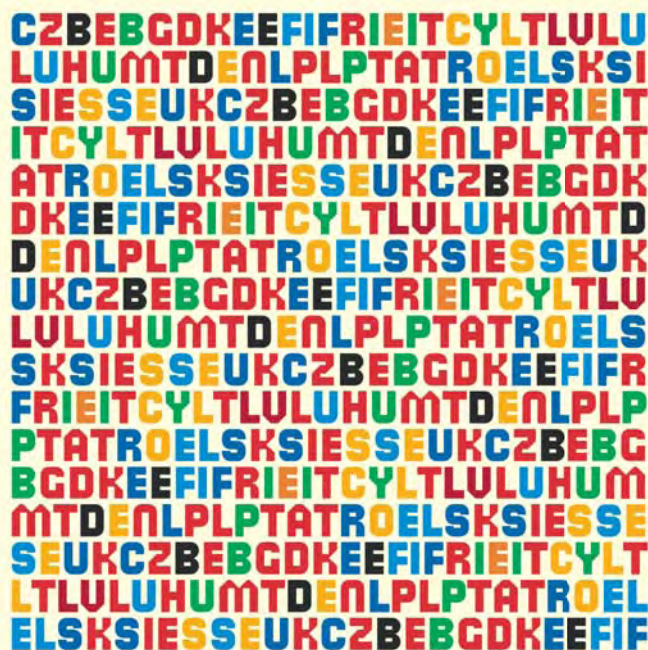
★ Česká republika se rozhodla nerozměňovat své aktivity a plně se soustředit na omezené množství důležitých oblastí, jejichž význam považujeme za zásadní. Čistě národní prioritou, kterou považujeme za důležitou především s ohledem na budoucí socio-ekonomický rozvoj Evropy, je podpora partnerství vzdělávacích institucí a zaměstnavatelů. S podtitulem *otevřenost škol novým výzvám* upozorňuje ČR na potřebu oprostit se od rigidních stereotypů a zaměřit se na aktivní dialog s reálným prostředím – zdůrazňovat dynamiku a flexibilitu jako hlavní zbraně proti často zmiňovaným ohrožením.

★ Ve středu této priority, jež by se dala dle anglických termínů symbolizovat písmenem „E“ (Europe, education, employer, enterprises, entrepreneurship) je zaměstnatelnost – *employability*. Zaměstnatelnost všech osob jako zbraň proti sociálnímu vyloučení a nezaměstnanosti i jako odpověď na aktuální trendy. Zaměstnatelnost postavená na vybavení všech jedinců takovými klíčovými kompetencemi a dovednostmi, jež jim zajistí odpovídající osobní i profesní naplnění a – na straně druhé – poskytnou zaměstnavatelům vysoce kvalifikované a flexibilní spolupracovníky.

★ S touto prioritou úzce souvisí i důraz kladený na predikci a rozvoj dovedností v Evropě v nadcházejícím období.

Předsednictví bude proto věnovat pozornost iniciativě Evropské komise, která je zaměřena právě na otázku dovedností z hlediska rozvíjejících se profesí.

★ Během českého předsednictví by měly být členskými státy předloženy závěry Rady k podpoře partnerství vzdělávacích institucí a zaměstnavatelů v kontextu celoživotního učení, jejichž doporučení by v následujícím období měla být implementována. V rámci

tohoto dokumentu je cílem ČR zdůraznění některých témat, které s partnerstvím souvisejí – například spolupráce při rozvoji dovedností a kompetencí, které budoucí zaměstnanci a zaměstnavatelé budou skutečně potřebovat, zaměření strategií společenské odpovědnosti firem i vůči školám, nalezení cest pro zajištění soukromých prostředků do vzdělávání atd. Součástí dokumentu je i kapitola vyzývající Evropskou komisi k budoucím aktivitám v dané oblasti, které umožní využít potenciál Komise k dalším krokům při spolupráci vzdělávacích institucí a podniků i po skončení českého předsednictví a zejména s ohledem na evropskou – resp. celounijní – spolupráci.

★ Na duben 2009 rovněž ČR připravuje konferenci, kde by měli zástupci členských zemí, zaměstnavatelů i vzdělávacích institucí diskutovat o tématech, která s partnerstvím v tomto pojetí souvisejí.

Priorita třetí - rozvoj vysokoškolského vzdělávání

★ Třetí a poslední priorita českého předsednictví v oblasti vzdělávání je svázána s vysokoškolským vzděláváním a propojuje aktivity Evropské unie s mezivládní iniciativou – Boloňským procesem. Během českého předsednictví se v Lovani uskuteční konference ministrů odpovědných za vysokoškolské vzdělávání v zemích, které se začlenily do Boloňského procesu. Hlavními tématy společných diskusí v nadcházejícím

půlroce bude vyhodnocení naplňování priorit Boloňského procesu stanovených pro období 2007–2009, přípravě průběžné zprávy o celkovém vývoji za léta 1999–2009 a podkladů pro stanovení vize vysokoškolského vzdělávání po roce 2010.

Priorita čtvrtá - procesní úspěch

★ Určitou formou priority, která však samozřejmě není oficiálně uváděna jako prioritní téma českého předsednictví, ale je velmi důležitým cílem, jenž provazuje všechna uvedená témata, je naplnění již na počátku uvedeného strategického směřování předsednictví. Nemyslím tím pouze zvládnutí všech procesních a logistických záležitostí, které jsou však rovněž velmi důležité, neboť jakékoli „přeshlapy“ a potíže rády zůstávají v paměti všech zúčastněných. Spíše jde o naplnění role předsednické země v kýžených šesti měsících. Všechny případné problémy či krize vyžadující flexibilní reakci lze překonat profesionálním, otevřeným a transparentním přístupem předsedající země, která je důvěryhodným partnerem členských států a evropských institucí a nestranným „moderátorem“, který je schopen nalézt a vyjednat konsenzus i mezi protichůdnými postoji. Tento přístup je nutné dodržet i vzhledem k nezkušenosti s předsedáním Radě EU a faktickému potenciálu ČR.

★ V neposlední řadě – a zřejmě namísto závěru – je nutné zdůraznit ještě jednu skutečnost: předsednictví je vnímáno zvnějšku jako celek, na „Čechy“ bude pohlíženo jako na předsedající tým, do něhož v širokém úhlu pohledu náleží i všechny osoby jakýmkoli způsobem se podílející i na těch nejmenších akcích českého předsednictví. ČR tak získává od ledna do června 2009 možnost prokázat se jako země přijemných, otevřených a rozumných lidí – a to jak na všech úrovních státní správy, tak i mimo ni. Máme tak jedinečnou možnost zbořit některé předsudky a stereotypy, které o českém národě kolují, a mínění ostatních 26 členských zemí o České republice nasměrovat v pozitivním smyslu – jako to například učinilo Slovinsko rok před námi.

Leona Šteigrová

Poznámka redakce

S předsednictvím ČR v Radě EU úzce souvisí i před nedávnem ukončený systémový projekt MŠMT Podpora rozvoje partnerství škol a podniků směřující ke zvýšení kvality odborného vzdělávání v České republice (Partnerství a kvalita). Projekt realizoval Národní ústav odborného vzdělávání a byl hlavním tématem minulého čísla tohoto informačního bulletinu.

Finanční gramotnost ve vzdělávacím procesu

Motto: „Většina občanů České republiky souhlasí s možností objasnit základní pojmy z oblasti finančního světa na středních školách, necelá polovina by toto učivo směřovala již na základní školy.“

Zdroj: výzkum agentury STEM/MARKT pro Ministerstvo financí, 2007

Úvod

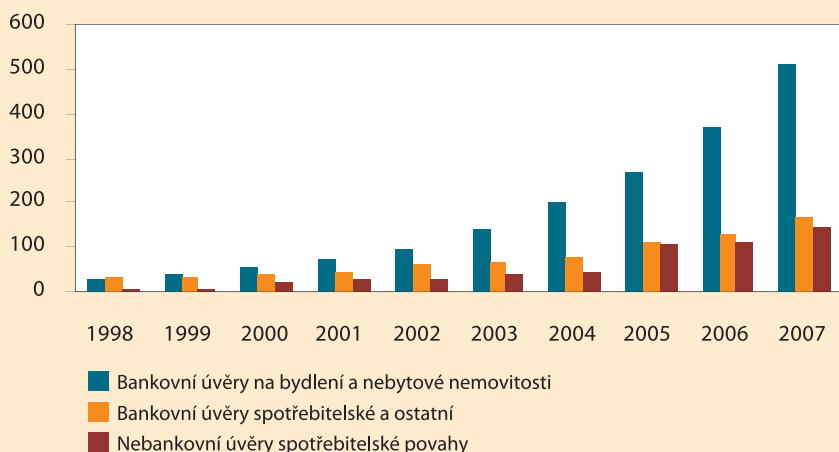
❖ Peníze a finanční produkty jsou nedílnou součástí dnešního světa a my musíme být schopni s nimi efektivně nakládat. Že tomu tak není, o tom svědčí mimo jiné i skutečnost, že zadluženost českých domácností neustále roste (řádově o 30 % ročně – na současných ca 800 miliard Kč).

- ❖ *Cenovou gramotnost* představují kompetence nezbytné pro porozumění cenovým mechanismům a inflaci.
- ❖ *Rozpočtovou gramotnost* představují kompetence nezbytné pro správu osobního/rodinného rozpočtu (např. schopnost vést rozpočet, stanovovat finanční cíle a rozhodovat o alokaci finančních zdrojů) a zahrnuje i schopnost zvládat

vzdělávání a odpovídá standardu dospělého občana. Standard pro střední vzdělávání nerozlišuje mezi jednotlivými druhy počáteční přípravy – je pro všechny typy středních škol stejný. Ve standardu pro střední vzdělávání je rozvíjeno učivo ze standardu pro základní vzdělávání a navíc obsahuje i část věnovanou ochraně spotřebitele.

❖ Standardy finanční gramotnosti jsou v současné době zapracovány do konkrétních vzdělávacích oblastí RVP pro střední vzdělávání. V RVP pro gymnázia je finanční gramotnost zapracována do vzdělávací oblasti Člověk a svět práce a do vzdělávací oblasti Člověk a společnost. V RVP pro střední odborné vzdělávání se jedná o vzdělávací oblast ekonomického vzdělávání a oblast společenskovedního vzdělávání.

❖ Finanční gramotnost je v RVP pro střední odborné vzdělávání rovněž součástí klíčových kompetencí personálních a sociálních.

Zdroj: Česká národní banka

❖ Na tento trend bylo nutné zareagovat. Proto vláda ČR vydala v roce 2005 usnesení č. 1594 ze dne 7. prosince, kterým uložila ministru financí, ministryni školství a ministru průmyslu a obchodu připravit systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách. Na základě tohoto usnesení vznikl dokument *Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách*, kde byla mimo jiné definována finanční gramotnost a zveřejněny standardy finanční gramotnosti.

Co je to finanční gramotnost?

❖ Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace.

❖ Finanční gramotnost jako správa osobních/rodinných financí zahrnuje tři složky: *gramotnost peněžní, cenovou a rozpočtovou*.

❖ *Peněžní gramotnost* představují kompetence nezbytné pro správu hotovostních a bezhotovostních peněz a transakcí s nimi a dále správu nástrojů k tomu určených (např. běžný účet, platební nástroj apod.).

různé životní situace z finančního hlediska. Rozpočtová gramotnost zahrnuje vedle výše popsané obecné složky také *dvě složky specializované: správu finančních aktiv* (např. vkladů, investic a pojištění) a *správu finančních závazků* (např. úvěrů nebo leasingu). To předpokládá v obou případech orientaci na trhu různě komplikovaných finančních produktů a služeb, schopnost mezi sebou jednotlivé produkty či služby porovnávat a volit ty nejvhodnější s ohledem na konkrétní životní situaci.

❖ Celou oblast finančního vzdělávání v ČR zastřešuje dokument Strategie finančního vzdělávání (dále SFV), která představuje ucelený systematický přístup ke zvyšování úrovně finanční gramotnosti obyvatel ČR.

Standardy finanční gramotnosti

❖ Standardy byly zpracovány tak, aby svojí podobou odpovídaly rámcovým vzdělávacím programům (dále RVP). Jejich konečná podoba byla připomínkována zástupci škol i sociálních partnerů.

❖ Standardy byly připraveny ve *dvou úrovních* – první z nich je určena pro potřeby *základního vzdělávání*. Tento standard obsahuje základy učiva z oblasti finančních produktů, peněz a hospodaření domácnosti a je rozdělen na část pro první stupeň základního vzdělávání a část pro stupeň druhý. Druhá z nich je určena pro potřeby *středního*

Podpůrné materiály pro učitele

❖ Po schválení prvních RVP pro střední vzdělávání se ukázala potřeba učitelů mít k dispozici metodický materiál, který by jim pomohl lépe uchopit problematiku finanční gramotnosti ve výuce, to se týká především oborů vzdělání bez ekonomického zaměření. Učitelé těchto oborů vzdělání nemají dostatek informací o problematice finanční gramotnosti. V rámci resortního projektu

MŠMT „Finanční gramotnost – tvorba metodické příručky pro učitele“ byla zpracována autorským týmem pod vedením Ing. Petra Klínského příručka Finanční gramotnost – obsah a příklady z praxe škol.

❖ Příručka je určena především učitelům středních škol, ale její přečtení zcela jistě po-

→

Kdo je kdo v NÚOV

Ing. Dana Kočková

1. března 1959 v Mladé Boleslavi

Absolventka Obchodní fakulty Vysoké školy ekonomické v Praze, obor ekonomika vnitřního obchodu. V diplomové práci se zabývala korelacemi mezi úsporami obyvatel a spotřebou nábytku. O tři roky později (1985) absolvovala na Národohospodářské fakultě VŠE doplňkové pedagogické studium učitelství odborných předmětů ekonomických.

Do NÚOV (tehdejšího VÚOŠ) nastoupila po roční stáži v Ekonomickém ústavu ČSAV. Pracovala jako garantka ekonomických oborů (SEŠ), později se stala vedoucí oddělení pro vzdělávací programy oborů ekonomických a oborů služeb. Zabývala se především tvorbou vzdělávacích programů pro obory SOŠ a VOŠ zaměřených na ekonomiku a podnikání.

Jako pedagog ekonomických předmětů působila na Střední podnikatelské škole a vyšší odborné škole v Kladně. Krátce pracovala jako vedoucí pobočky Vysoké školy finanční a správní rovněž v Kladně.

V roce 2002 byla náměstkyní ředitele NÚOV a vedoucí sekce pro kurikulum odborného vzdělávání. Od roku 2005 je vedoucí oddělení pro evaluaci a kvalitu v odborném vzdělávání.

V letech 2005–2008 řídila práce spojené s vývojem a ověřováním nové závěrečné zkoušky v oborech vzdělání s vyučným

dání pro obor vzdělání, využívá nové evaluační nástroje (hodnotící standardy) při přípravě obsahu zkoušky a prohlubuje spolupráci škol a zaměstnavatelů. Ve školním roce 2008/09 budou jednotná zadání poprvé vytvořena přímo v databázi nového informačního systému a školy je získají prostřednictvím internetu.

Její současné profesní cíle jsou spojeny s přesvědčením, že v průběhu dalších tří let bude třeba na realizaci nové závěrečné zkoušky náležitě připravit všechny školy s učebními obory, aby zkouška mohla být implementována do systému odborného vzdělávání ČR. Nejschůdnější cestou, již by bylo možné tohoto cíle dosáhnout, je navázat na výsledky projektu Kvalita I a rozvinout je s podporou operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost.

Její strážlivý přístup k práci možná nejlépe vystihuje doporučení T. Roosevelta: *Dělej, co umíš, s tím, co máš, tam, kde jsi.*

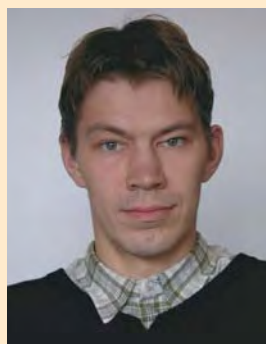
listem, které se realizovaly s podporou ESF v systémovém projektu Kvalita I. Projekt zavádí do středního vzdělávání standardizovanou závěrečnou zkoušku založenou na jednotném za-

Ing. Bc. Stanislav Michek

9. září 1978 v Pardubicích

Je absolventem studijního oboru *ekonomika a řízení elektrotechniky a energetiky* Fakulty elektrotechnické ČVUT (1997–2003). V diplomové práci analyzoval práci profesí kotlář, zámečnický, obráběč-horizontkář a realizoval průzkum spokojenosti zaměstnanců firmy ZVU POTEZ a. s. Dále paralelně vystudoval bakalářský obor *učitelství odborných předmětů* na Masarykově ústavu vyšších studií ČVUT. Ve své závěrečné práci srovnával přípravu učitelů odborných předmětů v ČR a v severovýchodních zemích Evropy. Po studiu absolvoval náhradní civilní službu na Masarykově ústavu vyšších studií ČVUT v Praze.

Od září 2004 se v NÚOV zabývá podporou sebehodnocení odborných škol a zajišťováním kvality odborného vzdělávání. Dále působil jako národní expert při vytváření a pilotování Rámce pro rozvoj kvality pro strojírenské obory vzdělání v projektu EU „QualiVET“. Od roku 2005 reprezentuje ČR v Evropské síti pro zajišťování kvality odborného vzdělávání a přípravy (ENQA-VET).

fakultě UK a v mezinárodním projektu „Peer Review Extended II“ otázkám spojeným s externí evaluací realizovanou partnery na stejné úrovni.

Jeho profesní cíle jsou do budoucna spojeny s projektem Autoevaluace, který by měl napomoci školám rozpoznat, co dělají dobře a co by měly zlepšit, aby poskytovaly kvalitní vzdělání.

Životem ho provází výrok lišky z Malého prince Antoina de Saint-Exupéryho: *„Stáváš se navždy zodpovědným za to, cos k sobě připojil. Jsi zodpovědný za svou růži...“* Proto se možná shlédl v životním postoji *„Dělat správné věci správně“*.

Od roku 2005 do června 2008 se podílel na řízení systémového projektu Kvalita I: Nová závěrečná zkouška. V současnosti se dále věnuje v rámci své disertační práce na Pedagogické

může i učitelům ze škol základních. Příručka vychází ze standardů finanční gramotnosti a věnuje se především obsahovým záležitostem. Součástí příručky jsou i příklady z praxe škol. Tyto příklady jsou umístěny na CD, které je přiloženo k vydané příručce.

❖ Příručka prošla oponentním řízením, kdy ji připomínkovali jak zástupci škol, tak zástupci sociálních partnerů. Po schválení ministerstvem školství ji obdržely všechny střední školy v České republice. Jak příručka sama, tak i přiložené CD jsou volně ke stažení na webech Národního ústavu odborného vzdělávání (www.nuov.cz) a Výzkumného ústavu pedagogického (www.vuppraha.cz) a také na Metodickém portálu RVP. O tištěnou verzi publikace je v pedagogické veřejnosti velký zájem.

❖ V současné době taktéž probíhají v gesci Národního institutu pro další vzdělávání vzdělávací semináře zaměřené na problematiku finanční gramotnosti a jsou pedagogicky kladně hodnocené.

❖ Pro další kalendářní rok NÚOV navrhuje MŠMT pokračování resortního projektu, jehož výstupem by byla příručka, která by se více zabývala metodickou podporou výuky finanční gramotnosti. Pokračování projektu vyplývá mimo jiné i z dokumentu *Strategie finančního vzdělávání*, resp. v něm zmíněného akčního plánu, kde má MŠMT za úkol vytvářet metodická doporučení školám.

Eva Rathouská-Grmelová
Lukáš Hula

Odborné vzdělávání informační bulletin Národního ústavu odborného vzdělávání

Vychází pětkrát za rok

číslo 5/2008 vyšlo 4. prosince 2008
bezplatně

Adresa redakce a vydavatele:

NÚOV, Weilova 1271/6, 102 00 Praha 10
ředitel: RNDr. Miroslav Procházka, CSc.
tel.: 274 022 111, fax: 274 863 380
e-mail: nuov@nuov.cz, <http://www.nuov.cz>

Odpovědný redaktor: Vladimír Voznička

Redakční rada:

RNDr. P. Petrovič, CSc., Ing. L. Burešová,
Ing. J. Janeček, RNDr. M. Kadlec,
A. Konopásková, PhDr. Z. Franklová,
V. Voznička

Grafická úprava: Mgr. Ondřej Suchý

Tisk: Tiskárna ZIKMUND

Pražská 18, Praha 10 – Hostivař

Vedeno pod č. registrace MK ČR 6275
ISSN 1210-7387